

บทบรรณาธิการ

คำถาม จำเลยยื่นคำให้การยกเรื่องเขตอำนาจศาลชั้นต่อสู้ กับกรณีที่ศาลชั้นต้น
หยิบยกประเด็นเรื่องเขตอำนาจศาลชั้นวินิจฉัยเอง แล้วพิพากษายกฟ้อง ทั้งสองกรณีดัง
กล่าว ศาลจะต้องสั่งคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดแก่โจทก์หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

(ก) กรณีที่ศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๙๕๓/๒๕๕๔ โจทก์ฟ้องให้จำเลยทั้งแปดรับผิดชำระเงิน
ตามสัญญาซื้อขาย ซึ่งตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔ บัญญัติว่า “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็น
อย่างอื่น (๑) คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูล
คดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่” การที่โจทก์
ฟ้องจำเลยทั้งแปดให้รับผิดตามสัญญาซื้อขายที่ศาลจังหวัดกำแพงเพชรโดยจำเลยทั้งแปด
มิได้มีภูมิลำเนาที่จังหวัดกำแพงเพชร และมูลคดีก็ได้เกิดขึ้นที่จังหวัดกำแพงเพชรเพราะ
ข้อเท็จจริงฟังได้ว่ามีการตกลงซื้อขายข้าวเปลือกกันที่จังหวัดพิจิตร และมีการส่งมอบข้าว
เปลือกกันตามจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่จังหวัดกำแพงเพชร ศาลจังหวัดกำแพงเพชรจึงไม่มี
อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ และเมื่อปรากฏในชั้นทำคำพิพากษาว่า คดีไม่อยู่ใน
อำนาจพิจารณาและพิพากษาของศาลชั้นต้นแล้ว ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะพิพากษายกฟ้อง
ได้โดยไม่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นอื่น ๆ ตามคำฟ้องและคำให้การต่อไป เพราะไม่มี
อำนาจพิจารณาตามพิพากษามาตรพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ทั้งการที่ศาล
ชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ในกรณีนี้ เป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นหยิบยกประเด็นเรื่องเขต
อำนาจศาลซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนขึ้น
วินิจฉัยเอง โดยที่จำเลยทั้งแปดมิได้ยกเรื่องเขตอำนาจศาลขึ้นเป็นชั้นต่อสู้ไว้ในคำให้การ
ดังนั้น การพิพากษายกฟ้องจึงถือเสมือนการสั่งไม่รับคำฟ้องนั่นเอง ศาลชั้นต้นจึง
ต้องสั่งคืนค่าขึ้นศาลให้แก่โจทก์ทั้งหมดตาม ป.วิ.พ. ๑๕๑ วรรคหนึ่ง (เดิม)

(ข) กรณีที่จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้ไว้เป็นประเด็น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๔๗/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาจะซื้อจะ
ขายที่ดินที่ได้ชำระไปแล้วคืนเพราะจำเลยผิดสัญญาและโจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว เมื่อ
สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ทำที่สำนักงานของ

จำเลยในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครจึงเป็นสถานที่มูลคดีเกิด ส่วนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ดินที่โจทก์ตกลงจะซื้อจะขายกันถือไม่ได้ว่าเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดด้วย เมื่อมูลคดีมิได้เกิดในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ดินดังกล่าวโจทก์ก็ยอม ไม่มีอำนาจเสนอคำฟ้องต่อศาลชั้นต้น

การที่โจทก์เสนอคำฟ้องโดยอ้างว่ามูลคดีเกิดในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ย่อมเป็นเหตุให้ศาลชั้นต้นเข้าใจว่าโจทก์มีอำนาจเสนอคำฟ้องต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นจึงรับคำฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาในเบื้องต้น เมื่อจำเลยยื่นคำให้การและยกเรื่องเขตอำนาจศาลชั้นต่อผู้ไว้ด้วย คดีจึงมีประเด็นเรื่องเขตอำนาจศาลที่ศาลชั้นต้นจะต้องวินิจฉัยโดยรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนที่โจทก์จำเลยนำสืบ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่ามูลคดีเกิดในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นตามที่โจทก์กล่าวอ้าง ศาลชั้นต้นย่อมมีอำนาจพิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้ แม้ศาลชั้นต้นมิได้สั่งไม่รับหรือคืนคำคู่ความในชั้นตรวจคำฟ้อง หรือสั่งแก้ไขคำสั่งรับฟ้องเป็นไม่รับฟ้องเพื่อให้โจทก์นำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจก็ตาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงหาเป็นการไม่ชอบไม่

ศาลชั้นต้นได้รับคำฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาและพิพากษาชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีแล้วก็ย่อมไม่มีอำนาจสั่งคืนคำขึ้นศาลให้โจทก์ เนื่องจาก ป.วิ.พ. มาตรา ๑๕๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลคืนค่าธรรมเนียมทั้งหมดเฉพาะกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องโดยยังไม่ได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีเท่านั้น ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้ค่าฤชาธรรมเนียมเป็นพับจึงชอบแล้ว

คำถาม โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายอันมีลักษณะเป็นการโทรมหญิงซึ่งยอมความไม่ได้ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก, ๘๐, ๘๓ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ โจทก์ไม่อุทธรณ์ คงมีแต่จำเลยอุทธรณ์ ดังนี้ ระหว่างอุทธรณ์ ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๔๔/๒๕๕๔ จำเลยอุทธรณ์โดยมีคำร้องของผู้เสียหายแนบท้ายอุทธรณ์ความว่า จำเลยได้ขดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหายเป็นที่พอใจแล้วจึงไม่ติดใจเอาความแก่จำเลย โจทก์ได้รับสำเนาอุทธรณ์แล้วมิได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์คัดค้านว่าคำร้องของผู้เสียหายไม่เป็นความจริงหรือไม่ถูกต้อง คำร้องดังกล่าวจึงมีลักษณะเช่นคำร้องขอ

ถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้ก่อนคดีถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง แม้การกระทำของจำเลยตามฟ้องจะเป็นความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายอันมีลักษณะเป็นการโทรมหนิงซึ่งยอมความไม่ได้ แต่เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก, ๘๐, ๘๓ **โจทก์ไม่อุทธรณ์** ข้อหาที่ว่าจำเลยกระทำ **ในลักษณะเป็นการโทรมหนิงจึงยุติ** หากฟังว่าจำเลยกระทำความผิดถึงโทษจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ วรรคแรก ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา ๒๘๑ จึงมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒) คำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองยอมระงับไปในตัว ไม่มีผลบังคับต่อไป ศาลฎีกาให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

คำถาม การดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานโดยการหลอกลวงบุคคลมากระทำความผิด มิใช่เพราะบุคคลดังกล่าวมีเจตนากระทำความผิดมาตั้งแต่ต้น ผู้วางแผนเพื่อพิสูจน์การกระทำของบุคคลดังกล่าวจะถือว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๕๑๐/๒๕๕๕ ผู้เสียหายซึ่งเป็นนักเรียนถึงพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่หลอกลวงชายเหล็กไหลจากผู้ชมรายการของผู้เสียหาย จึงวางแผนพิสูจน์การกระทำของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเพื่อให้มีการจับกุมมาลงโทษ หลังจากที่มีการติดต่อกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวจนทราบแน่ชัดว่ามีพฤติกรรมในการหลอกลวงจริง จึงประสานงานกับเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจับกุมโดยผู้เสียหายนำเงินที่จะต้องวางประกันในการทำสัญญาจะซื้อจะขายเหล็กไหลไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานก็เพื่อจะได้เป็นหลักฐานของการกระทำความผิด จึงเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยการหลอกลวงกลุ่มบุคคลดังกล่าวซึ่งก็คือจำเลยทั้งห้ามากระทำความผิดอันเป็นการก่อให้เกิดโทษทั้งห้ากระทำความผิดฐานข้อโกงตามฟ้อง มิใช่เป็นเพราะจำเลยทั้งห้ามีเจตนาจะข้อโกงผู้เสียหายมาตั้งแต่ต้น จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) มีผลให้การแจ้งความร้องทุกข์ในความผิดฐานข้อโกงซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ของผู้เสียหายไม่ใช่การแจ้งความร้องทุกข์ตามกฎหมายทำให้การสอบสวนไม่ชอบ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำถาม ลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน (ดำเนินกิจการโรงเรียน) รับเงินจากนักเรียนมาแล้ว ยักยอกเงินไป ดังนี้ นักเรียนผู้ชำระเงิน หรือหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญ เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอก

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๙๔๘/๒๕๕๕ ขณะเกิดเหตุแม้จำเลยไม่ได้ทำหน้าที่ฝ่ายการเงินของโรงเรียนและไม่มีหน้าที่รับเงินจากนักเรียนโดยตรงก็ตาม แต่จำเลยเป็นอาจารย์ฝ่ายทะเบียนและฝ่ายผู้สอน นักเรียนสามารถฝากเงินแก่จำเลยให้นำไปชำระแก่โรงเรียนได้โดยถือเสมือนหนึ่งว่านักเรียนชำระเงินให้แก่โรงเรียนแล้ว และจำเลยมีหน้าที่นำเงินไปมอบให้ฝ่ายการเงิน การที่จำเลยได้รับเงินจากนักเรียนเพื่อจะได้นำไปมอบให้แก่โรงเรียนโดยนำเงินเข้าฝากในบัญชีเงินฝากของโรงเรียนในภายหลัง ถือได้ว่าจำเลยได้รับมอบหมายโดยปริยายจากโรงเรียนให้มีหน้าที่รับเงินจากนักเรียนแทนโรงเรียนได้

เมื่อจำเลยได้รับเงินจากนักเรียนแล้ว เงินย่อมตกเป็นของโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมีได้จดทะเบียน อันมีโจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วยแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๓๓ วรรคหนึ่ง โจทก์ร่วมในฐานะหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญยังมีได้จดทะเบียน ย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์ เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ และถือได้ว่าเงินที่จำเลยรับจากนักเรียนย่อมตกเป็นของโรงเรียนแล้วไม่ได้เป็นของนักเรียนอีกต่อไป นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลย จึงมิใช่ผู้เสียหายผู้มีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย

ก่อนโจทก์ร่วมแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย นักเรียนผู้ชำระเงินผ่านจำเลยได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในข้อหาซื้อโกงและถอนคำร้องทุกข์ ก็ถือไม่ได้ว่านักเรียนเป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ในความผิดช้อหายยักยอกตามฟ้องได้ สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงยังไม่ระงับไปกรณีมิใช่เป็นการเปลี่ยนตัวผู้เสียหายและเปลี่ยนข้อหาเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย

นายประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์
บรรณาธิการ